

Drie procent van de vrouwen onvrijwillig kinderloos

Onvrijwillig onvruchtbaar

In de afgelopen jaren zijn vrouwen het krijgen van kinderen steeds meer gaan uitstellen. Uiteindelijk blijft drie procent van de vrouwen onvrijwillig kinderloos of krijgt minder kinderen dan gewenst. Van uitstel komt niet altijd afstel maar de kans op onvrijwillige kinderloosheid wordt beduidend hoger als lang wordt gewacht met het krijgen van kinderen.

Vrouwen beginnen op steeds latere leeftijd aan kinderen. Van de vrouwen die vóór 1960 zijn geboren, probeerde de meerderheid zwanger te raken van het eerste kind voordat ze 26 jaar waren. Van de vrouwen die tussen 1960 en 1964 zijn geboren, probeerden de meesten het juist op hogere leeftijd. De vrouwen die na 1964 zijn geboren, bevinden zich nog in de vruchtbare leeftijden maar het lijkt er op dat de trend van uitstel zich blijft voortzetten gezien de dalende tendens in het aandeel dat op jonge leeftijd probeert zwanger te worden.

Ook bij het proberen zwanger te worden van een tweede kind is de trend van uitstel duidelijk zichtbaar. De groep vrouwen die vóór hun 25ste probeert zwanger te raken van een tweede kind wordt door de jaren heen steeds kleiner en het lijkt er op dat de meeste vrouwen die na 1960 geboren zijn hun tweede kind pas krijgen als ze de 28 jaar al gepasseerd zijn.

Twijfel, geen partner, een onzekere financiële situatie en het

niet kunnen combineren van kinderen met opleiding of werk, zijn de meest genoemde redenen voor uitstel.

Na drie maanden zwanger

Ruim vijftig procent van de vrouwen die proberen zwanger te raken van hun eerste kind is na drie maanden zwanger. Na een half jaar is bijna zeventig procent zwanger. Na anderhalf jaar zijn acht van de tien vrouwen zwanger. Uiteindelijk blijft zo'n drie procent van de vrouwen onvrijwillig kinderloos.

Jonge vrouwen meer kans

In de leeftijdsklassen tot 30 jaar verschillen de kansen om zwanger te worden van een eerste kind vrijwel niet. Ongeveer drie procent van de vrouwen die vóór leeftijd 30 proberen zwanger te raken blijft ongewild kinderloos. Na drie maanden proberen is er overigens wel een duidelijk verschil te zien tussen vrouwen die

op jonge leeftijd (15 tot 21 jaar) proberen zwanger te raken en vrouwen die het op later leeftijd proberen: het percentage dat al zwanger is, ligt onder de jonge vrouwen vijf procentpunten hoger. Als vrouwen al 30 jaar of ouder zijn als ze proberen een eerste kind te krijgen, zijn de kansen om zwanger te raken beduidend geringer. Na drie maanden proberen en zes maanden proberen is de achterstand op de jongste leeftijdsklasse ongeveer tien procentpunten. Na één jaar proberen is het verschil teruggelopen naar ongeveer vijf procentpunten. Na meer dan anderhalf jaar proberen blijft acht procent onvrijwillig kinderloos.

Kritische leeftijd

Ook bij een tweede zwangerschap speelt de leeftijd een rol bij de kans op een zwangerschap. In de drie onderscheiden leeftijdsklassen tot 33 jaar liggen de percentages zwangere vrouwen dicht bij elkaar, alhoewel na drie maanden proberen de jongste vrouwen (18 tot 24 jaar) weer vaker zwanger zijn. In vergelijking met de situatie bij het zwanger raken van een eerste kind, liggen de percentages zwangere vrouwen van een tweede kind na drie, zes en twaalf maanden proberen systematisch enkele procentpunten hoger. Dit vormt een afspiegeling van het feit dat een tweede zwangerschap over het algemeen minder lang op zich laat wachten dan een eerste zwangerschap. Onder oudere vrouwen (33 tot 42 jaar) liggen de percentages zwangere vrouwen beduidend lager dan onder jongere vrouwen. Komt onder jongere vrouwen met één kind het percentage dat erin slaagt een tweede kind te krijgen uit op 98 procent, onder oudere vrouwen blijft dat steken op 89 procent. Deze resultaten wijzen erop dat rond leeftijd 30 inderdaad sprake is van een 'kritische' leeftijd: bij vrouwen die ouder zijn, duurt het langer om zwanger te worden en daalt de kans dat het lukt.

Medische hulp

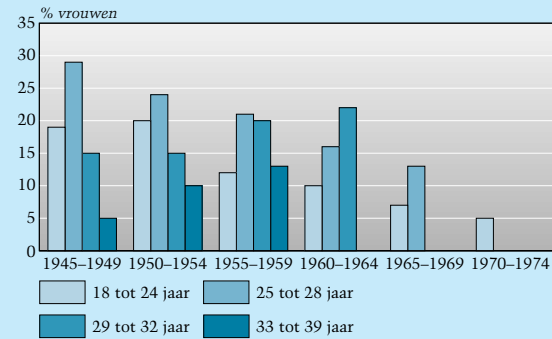
Een op de vijf vrouwen die proberen zwanger te raken van hun eerste kind gaat naar de huisarts of specialist als een zwangerschap uitblijft, de helft hiervan ondergaat een vruchtbaarheidsbevorderende ingreep. Van de vrouwen die proberen om van een tweede kind in verwachting te raken, bezoekt tien procent een arts als het niet snel lukt om zwanger te worden. Ook in dit geval krijgt bijna de helft daadwerkelijk een behandeling. Van de vrouwen die wél naar een arts zijn geweest maar geen behandeling ondergingen, raakte ruim tachtig procent alsnog in verwachting. Voor hen was een behandeling dus niet meer nodig.

Vruchtbaarheidsbehandeling

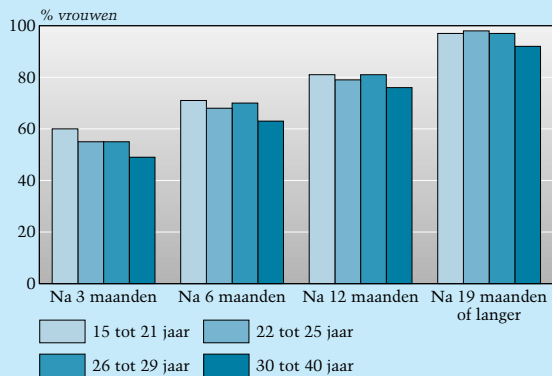
Het mag worden aangenomen dat vrouwen die een vruchtbaarheidsbevorderende behandeling ondergaan, meestal zelf verminderd vruchtbaar zijn of een partner hebben die verminderd vruchtbaar is. Een behandeling kan dan noodzakelijk zijn om zwanger te worden. Van de vrouwen die een behandeling ondergaan om een eerste kind te krijgen, raakt 77 procent zwanger.

Zwanger van het eerste kind, 1998

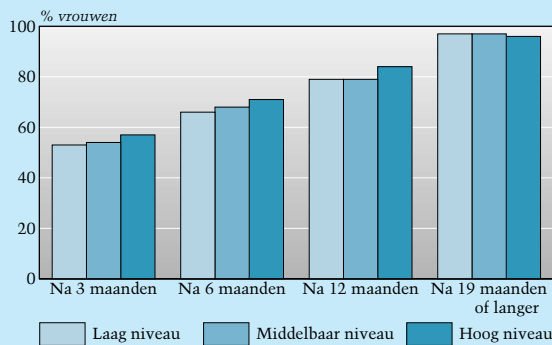
naar leeftijd bij proberen zwanger te worden

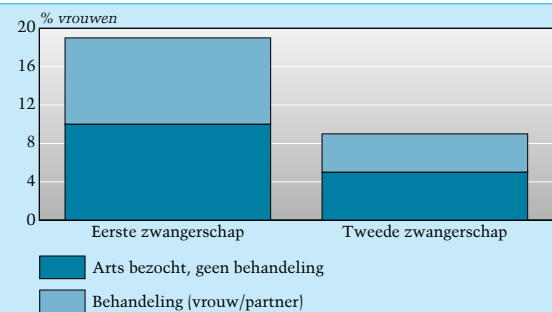
naar leeftijd

naar opleidingsniveau

Medische hulp bij zwangerschap

Indien vrouwen een behandeling ondergaan om een tweede kind te krijgen dan ligt de slaagkans iets hoger, namelijk 82 procent. Mogelijk heeft een behandeling meer succes bij vrouwen die ooit al een kind gekregen hebben.

Van de vrouwen beneden de 30 jaar die proberen zwanger te raken raakt 97 procent (al dan niet behandeld) in verwachting. Er is geschat dat zo'n 90 procent zwanger zou zijn geworden als ze nooit behandeld zouden zijn. Indien vrouwen op hogere leeftijd proberen moeder te worden, dan komen deze cijfers uit op respectievelijk 92 procent en 87 procent. Het verschil tussen deze twee percentages is vrijwel gelijk onder jonge en oudere vrouwen. Het effect van een behandeling verschilt dus amper tussen jonge en oudere vrouwen.

Verhoogd risico

Bovenstaande resultaten duiden erop dat er wel degelijk een verhoogd risico op onvrijwillige onvruchtbaarheid kleeft aan het uitstellen van kinderen. Ondanks dat medische technieken een effect sorteren, kan dit de van nature afnemende vruchtbaarheid niet voldoende compenseren. In dat geval zouden alle vrouwen na het toepassen van een behandeling zwanger dienen te raken. Aangezien het percentage zwangere vrouwen onder vrouwen die jong proberen zwanger te raken hoger ligt dan onder vrouwen die het laat proberen, betekent dit dus dat het

Onderzoek Gezinsvorming 1998

De gegevens uit dit onderzoek zijn verzameld in het *Onderzoek Gezinsvorming 1998*, waaraan 5,5 duizend vrouwen en 4,7 duizend mannen, allen geboren in de periode 1945–1979, hebben meegedaan. Meer informatie over data en methoden van onderzoek is te vinden in Liesbeth Steenhof en Andries de Jong, 'Afstel door uitstel: (kinder)loos alarm?', *Maandstatistiek van de bevolking*, januari 2000.

uitstellen van kinderen krijgen tot na het dertigste jaar vaker zal leiden tot afstel en teleurstelling. Omdat hoger opgeleide vrouwen het langst het moeder worden uitstellen, zal dit voornamelijk bij hen voor problemen zorgen.

Twee scenario's

Door het uitstellen van het krijgen van kinderen komen steeds meer vrouwen in de minder vruchtbare leeftijden terecht. Als de trend van uitstel in de toekomst doorgaat, zullen meer vrouwen onvrijwillig kinderloos blijven of minder kinderen krijgen dan gewenst. Hierdoor worden er uiteindelijk minder kinderen geboren dan gewenst.

Onder vrouwen geboren tussen 1945 en 1965 is het percentage dat onvrijwillig kinderloos bleef gestegen van drie naar vier procent. Als de trend van uitstel doorzet, dan zal het percentage onvrijwillig kinderloze vrouwen verder toenemen. Zes procent van de vrouwen die tussen 1995 en 1999 zijn geboren en bewust proberen zwanger te raken, zal onvrijwillig kinderloos blijven.

Als de trend omhoog buigt, dan verandert het beeld. Vrouwen krijgen dan steeds vroeger kinderen en een steeds kleiner percentage wordt op latere leeftijd moeder. Het percentage vrouwen dat onvrijwillig kinderloos blijft neemt weer af en minder dan drie procent van de vrouwen zal tegen hun wil kinderloos blijven.

Zeven procent van de moeders met één kind geboren in de periode 1995–1999 krijgt volgens het eerste scenario ongewild niet meer dan één kind. Volgens het tweede scenario wordt een afname naar drie procent voorzien.

De trend van het voortgaande uitstel leidt ertoe dat vrouwen die geboren zijn tussen 1995 en 1999 gemiddeld 1,7 kinderen krijgen. Volgens het tweede scenario waarin vrouwen op jongere leeftijd kinderen krijgen, krijgt deze generatie vrouwen 1,76 kinderen. Het effect van veel uitstel op het gemiddelde kindertal komt dus neer op ruim 0,05 kind per vrouw. ◀

Liesbeth Steenhof en Andries de Jong